

Opis źródła.

Związek Polski Równouprawnienia Kobiet powstał w 1907 r. dzięki staraniom Pauliny Kuczalskiej-Reinschmit. W statucie organizacji zamieszczono osiem kluczowych obszarów działania: równe prawa obywatelskie dla kobiet i mężczyzn, zniesienie prawnych barier w zawodach dostępnych dla kobiet oraz umożliwienie im objęcia wyższych stanowisk urzędniczych. Fragment prezentowanej broszury zawiera główne postulaty i planowane sposoby ich realizacji.

Miejsce wydania.

Bibliografia pism ulotnych rewolucji 1905-1907, poz. 3004

Miejsce przechowywania oryginału źródła.

Biblioteka Narodowa, DŹS IA 4h Cim.

Tekst źródła.

Związek polski równouprawnienia kobiet.

I Cel ogólny Związku

Związek ma na celu zdobycie równouprawnienia kobiet polskich, oraz ogólnych swobód obywatelskich i praw politycznych.

II Cele poszczególne Związku

a) W zakresie politycznym: Związek uznaje, iż równouprawienie kobiet stanowi niedołączną część ogólnych dążeń wolnościowych i dlatego jako zasadnicze hasło polityczne, stawia współdziałanie z ogólnym ruchem wolnościowym. Związek uważa za niezbędne:

1) Zapewnienia obywatelom obojej płci wszystkich narodowości i wyznań korzystania ze wszystkich praw konstytucyjnych, uchwalonych i zagwarantowanych przez konstytuante ogólnopolską, zwołaną na podstawie obywateli obojej płci prawa wyborczego, przy bezpośrednim, tajnym głosowaniu.

2) Wprowadzenie w Królestwie Polskim ustroju autonomicznego, który zostanie urządzony przez Zgromadzenie Ustawodawcze w Warszawie, zwołane na zasadzie powszechnego, równego dla wszystkich pełnoletnich płci obojej obywateli Królestwa Polskiego prawa wyborczego, przy bezpośrednim tajnym głosowaniu.

3) Natychmiastowe urzeczywistnienie bezwzględnej równości wobec prawa, nietykalności osobistej i mieszkań, wolności sumienia, słowa, zebrań i związków.

b) W zakresie prawno-społecznym: Związek żąda zmian w prawie cywilnym; (w prawie osobistym, małżeńskim, spadkowym, o zobowiązaniach, handlowem, hipotecznym, wogóle majątkowym), w procedurze, oraz w prawie publicznym w duchu zupełnego równouprawnienia kobiety w rodzinie i społeczeństwie.

Związek uznaje konieczność prawodawstwa zabezpieczającego prace wogóle, pod kontrolą i organizacyi robotniczych, oraz postępowych reform agrarnych; zabezpieczania prawnego dla matek, a ochrony dla dzieci.

c) W zakresie ekonomicznym: Związek dąży do usunięcia wszystkich ograniczeń prywatnych w wykonywaniu zawodów i zajmowaniu urzędów przez kobiety w służbie publicznej; do zrównania płacy zarobnej kobiet z mężczyznami na wszystkich polach pracy; do ustanowienia inspektorek sanitarnych, szkolnych i przemysłowych, oraz lekarek dla szkół żeńskich i mieszczanych; a także dla fabryk i biur, zatrudniających kobiety.

d) W zakresie oświaty: Związek dąży do wprowadzenia bezpłatnego powszechnego nauczania w języku ojczystym dla dzieci obojej płci, wolności programów, stosowania koedukacji, zakładania szkół ogólnych i zawodowych różnych typów; zapewnienia kobietom możliwości równego z mężczyznami wykształcenia ogólnego i zawodowego, średniego i wyższego, a więc wstępu do uniwersytetów, akademji, politechnik itp. Wyłącznej kontroli społeczeństwa nad szkołami z równym udziałem kobiet w tej kontroli.

e) W zakresie etycznym: Walka z podwójną moralnością zniesienie reglementacji prostytucji i zwalczania alkoholizmu.

III Środki i sposoby działania

3) O sposobach współdziałania Związku w uzyskaniu ogólnych praw i swobód decydują: Zebranie ogólne, a po utworzeniu Oddziałów prowincjonalnych Zjazdu Delegowanych.

4) Aby osiągnąć cele zakreślone Związek zamierza:

a) ideę swoją szerzyć przez odczyty, narady, wiece, zjazdy, wydawnictwa, ankiety, biblioteki, biura, informacyjne itp.

b) występować do instytucji społecznych i państwowych w sprawie równouprawnienia kobiet i wprowadzenia reform w warunkach pracy kobiet.

c) zakładać szkoły, kursy, stowarzyszenia, instytucje potrzebne dla urzeczywistnienia postulatów Związku.

5) Związek uznaje za potrzebne łączenie się z innymi stowarzyszeniami o pokrewnych zasadach i celach.

6) Nie będąc partją polityczną Związek uważa za odpowiedni nawiązać stosunki w poszczególnych wypadkach z partjami postępowymi, które wyraźnie stawiają w swoim programie sprawę równouprawnienia kobiet, lub też, dać zechcą swoje poparcie postulatami Związku.

7) Związek będzie działał jawnie.

8) Związek poczytuje za konieczne, aby członkowie jego należąc do innych stowarzyszeń, domagali się w tych stowarzyszeniach równych praw członkowskich dla kobiet.

9) Związek dążyć będzie do wyrabiania gruntownej opinii publicznej i wzajemnej obrony koleżeńskiej wśród swoich członków, jak również organizować sądy obywatelskie.

Pytania do źródła:

Pytania dla uczniów szkoły średniej (zakres podstawowy):

1. Jaki jest główny cel Związku?
2. Co Związek uważa za niezbędne do zapewnienia równości obywatelskiej?
3. Jakie działanie zamierza podjąć Związek, aby osiągnąć swoje cele?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony):

1. Jakich ograniczeń w wykonywaniu zawodów i zajmowaniu stanowisk przez kobiety chce się pozbyć Związek?
2. Jakie zjawiska społeczne Związek zamierza zwalczać?
3. Kiedy i w jakich okolicznościach politycznych kobiety w Polsce otrzymały prawa wyborcze?

Wskazówki:

Emancypacja kobiet w II Rzeczypospolitej była procesem stopniowego uzyskiwania przez kobiety praw i możliwości równych mężczyznom. Proces ten rozpoczął się już w XIX wieku, ale przyspieszył po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Jednym z najważniejszych osiągnięć ruchu emancypacyjnego było uzyskanie przez kobiety praw wyborczych w 1918 roku. Kobiety w II Rzeczypospolitej miały również coraz większy dostęp do edukacji. W 1920 roku pierwsza kobieta uzyskała habilitację na Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 20. i 30. XX wieku liczba studentek na polskich uczelniach stale rosła. Kobiety zaczęły również wkraczać do zawodów, które wcześniej były zarezerwowane dla mężczyzn. W 1922 roku pierwsza kobieta została adwokatem, a w 1926 roku pierwsza kobieta

została lekarzem. Kobiety w II Rzeczypospolitej zaczęły również odgrywać coraz większą rolę w życiu publicznym. W 1922 roku Gabriela Balicka została pierwszą kobietą wybraną do Sejmu. W latach 30. XX wieku kilka kobiet pełniło funkcje ministerialne.

Mimo postępów w zakresie emancypacji, kobiety w II Rzeczypospolitej nadal napotykały na wiele ograniczeń. Na przykład, kobiety nie miały prawa do głosowania w wyborach samorządowych. Ponadto, kobiety były często dyskryminowane na rynku pracy i otrzymywały niższe wynagrodzenia niż mężczyźni za tę samą pracę.

Literatura pomocnicza:

Kobieta epok dawnych w literaturze, kulturze i społeczeństwie, pod red. I. Maciejewskiej i K. Stasiewicz, Olsztyn 2008.

Zawiszewska A., *Polski ruch kobiecy wobec tradycji romantycznej na przełomie XIX i XX wieku. Na przykładzie działalności Pauliny Kuczalskiej-Reinschmit*, [w:] *Romantyzm w kulturze popularnej*, pod red. D. Dąbrowskiej i M. Litwin, Szczecin 2016

Najważniejsze czasy:

28 listopada 1918 – uzyskanie praw wyborczych przez kobiety w Polsce.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord – Joanna Kunigielis